

pooseblja ob Prešernovem Črtomiru tudi Župančičev Anti-Črtomir pomembno prvino slovenskega narodnega značaja, tistega fenomena torej, ki ga ni mogoče natančno določiti, o katerem pa predpostavljamo, da pomeni globljo duhovno identifikacijo pripadnikov ali večine pripadnikov našega naroda.

Cveto
Preželj

Kateri čas je to

MORDA
NI BILO STRUN

Katere strune sem ti vzel?
Katere skrnil za pozneje,
ko bo roka še strastneje
drsela preko večera
in se spoprijemala z jutrom?
Katere strune so bile v tebi?
V tvojih laseh so počivale ptice
in spletale gnezda
in se pripravljale na dolgo pot.
Kaj pa če ni bilo nobenih strun
in je roka mehanično drsela,

verza »poeta nevredna«, vendar opravičljiva s časom, v katerem je nastala (Zbrano delo III, 1959, 450). Še bolj avtentičen pa se zdi zapis Andreja O. Župančiča, ki se je z očetom pogovarjal o pesmi kmalu po vojni, verjetno pozimi 1945/46. Tedaj je dejal pesnik svojemu sinu, podobno kot ženi Ani, da mu pesem *Veš, poet, svoj dolg?* »ni posebno pri srcu«. Nato se je med njima odvil naslednji dialog:

»In zakaj ne?

Zaradi konca: ‚zob za zob in glavo za glavo!‘ – to ni misel, vredna poeta.

Zakaj si pa potem tako napisal?

Ja, takrat so bili pa taki časi« (Andrej O. Župančič v pismu Fr. Berniku 2. junija 1987).

se odpočivala,
prepletala z življenjem,
ki ga nisem
znal napoditi,
kaznovati s pomilovanjem,
s prezirom.

PRIHAJAVA
(V Rakovem Škocjanu)

V beli srajci prihajam.
Veselim se te.
Neskončno dolge pesmi
si mi poslala
in se z belimi kamni
igrala na prazni obali.
V veselje sem te šel iskat.
Med mrtvimi sem te poiskal.
Na mrzli skali sva obstala,
s samotnega kamnitega loka
sva strmela v globino sveta,
ki se nama je izmikal,
ki nama je potrl vse čute,
ki nama je pozvanjal z globoko reko
in nama pošiljal v pozdrav
svoj hladni piš.
Mavrico si lahko
pripneva na oblačno nebo
in se uleževa v mrzlo reko
in se prebudiva v drugačen čas.
Naprej?
Nazaj morava,
do kamnitega loka,
do hladnega piša,
do prvih snežink
v decembrsko nedeljo.

PRIBLIŽUJEM
SE KONCU

Približujem se koncu.
Spogledujem se z grobarji.
Ni me strah,

da bodo imeli posodo premajhno,
 da bo pepela preveč,
 da se bo smejal s pepelom
 prostakov,
 parazitov,
 debeluhov,
 kuharic,
 župnikov,
 krastač,
 metastaz,
 prevelikih fetusov.

Z nevroni prepleteni
 bomo kričali
 svetle pesmi.
 Pred cesarjem
 bomo razpirali pahljače.
 Nevtrino
 bo prav ljubek
 otročiček.
 Fuzija idej
 bo hlapela v vesolje.

KO SE NOČ
 NEKOLIKO
 PREVESI

Kateri čas je to?
 Te sprašujem,
 ti dajem, kar imam?
 Vedno več senc mi sega v roko,
 kot da me ljubijo,
 kot da si žele
 pred dolgo potjo
 natočiti moja spoznanja.
 Naj jim jih pokažem
 ali pa se tudi sam
 predrzno zazrem
 v njihov smaragdni gozd?
 Kako to, da si žele
 bližine ene same osebe
 in ne bližine lajajoče množice,
 potonele ladje,

kamna na kamnu neke svobode,
 ki se je vedno smukala ob plotove
 in je v velikem loku obšla naša trpljenja,
 moje želje po pravičnejši besedi.

Orgelski koncert,
 ko se noč nekoliko prevesi,
 ko si zaželi mehkega jutranjega stiskanja,
 vračanja svojih sil v nasilni objem,
 v strti svet morilcev,
 črnih rok na opečnem zidu,
 mrličev v hiši,
 v kurniku zadnji poskusi petelina,
 da se otrese morečih sanj,
 da zaživi s krili kmetice.

Kmetice pa ni od nikoder.
 Povaljana leži v toplem objemu
 nočnih dogodkov.
 Morile so sile iz davnine.
 Prerivale so se,
 tekmovalе so,
 katera bo zadala strašnejšo rano,
 katera bo tista zadnja,
 ki ji bodo vsi ploskali
 za popolni uboj.

Orgelski koncert,
 ko se noč prevesi
 in si petelin uredi rožo
 in si obriše roso s kljuna
 in se ves zlat polasti sveta,
 ki mu preko polja
 prihaja v dolgi halji.

TRKAM VAM
 PO PRSIH

Trkam vam po prsih.
 Votlo pozvanjajo
 zvonovi Marka.
 Odluščile so se resnice,
 popadali so plazovi.

Votlo pozvanjajo
moške prsi.
Mrtve ograje
podpirajo roke.
V pustem svetu
se krohoče
veletok besed.

PREIGRAVAM
ŽIVLJENJE

Zakričim v noč.
Naslonjen na tipke
preigravam življenje.

Zaigram scherzo.
Naslonjen na tipke
omahujem
med poletjem in zimo,
med pomladjo in jesenjo.
In tako se leta
združijo v potok,
v droben curek solza,
ki se spusti
na dlan,
na črnobeke tipke,
na kolena,
na lakaste čevlje,
na tipke izpod neba,
na podeževne oblake,
na drobne pajčevine,
na kimavi svet lastovic,
ki letos znova spletajo gnezda
nad okni
in se vreščeče zaganjajo vame,
ko jim pregledujem gnezda.

PO UDARCU
NA TIPKO

Po udarcu na tipko
in po mehničnemu zvoku
se odlomi

ledeni svečnik,
 se prižge
 luč v človeku,
 se zapodi
 maček po telesu,
 da pregrize
 podgani vrat.
 Poškropim
 liste mlade solate.
 Zgodaj spomladi
 jo odnese kmetica
 mimo pokopališča.
 Za rimo
 se razletijo
 melodije,
 za pelodi
 majski otroci
 prekvasijo
 vse resnice.

ALTSKI Od preglasnega altskega trombona
 TROMBON mi ostaja
 vriskajoče, piskajoče
 poskakovanje po visoki polici.
 Iz dneva v dan
 mi beži iz spomina.
 Kot da sem urezal novo smučino
 se prepustim mislim
 in se ne spuščam
 v ugotovitve spomina,
 ki se prerad prikrade
 in mi ukrade še tisto urico,
 ki si jo vzamem,
 da domislim svoj jaz,
 svojo vizijo trombona,
 svojo veličastno besedo,
 ki se prelepa mi nasmiha
 ker bi rada znova v objem,
 v reko strasti,

ki me razvnema,
 ki me obrekljivka obrekuje
 po znanih deželah,
 po strehi razuma,
 na poti praznih strasti.
 Znova si ob meni.
 Porajaš lahko večer
 ali pa se skriješ
 in se ne izdaš
 dokler ne opazim
 različnih svetlobnih odtenkov,
 resnic,
 ki se odmrle grejejo v mojih dlaneh.
 Le kdo vam jih je dovolil vzeti s police?
 Le kdo mi jih je položil v roke?
 Le kdo vam je nadel praznična oblačila?
 Le kdo se je tako nesramno poigral z vami
 in vas pozabil sredi zgodovine?
 Ko se nikjer nič ne dogaja,
 ko mi je vse spolzelo iz rok
 in si nadelo prevratna oblačila,
 se v starih ogledalih,
 razlita, popackana telesa,
 odevajo v zlate pramene spomina
 in si vriskajo,
 nazdravljajo,
 da bodo pesniki brez vseh pravic plesali,
 se dodobra z Navjem spoznali.

NA ROBU Na robu,
 ko se že dotikam
 naslednje police,
 ko se mi glava
 nagiba nazaj
 in jo telo
 poskuša rešiti,
 povleči za sabo
 v napad,
 se zavem
 neumnosti.

ki me obkroža,
se zavem
pomendranega
ponosa,
ki se mi priklanja,
jaz pa sekam,
maham s palico,
drezam
v polno
vrečo veselja.

Poroka

(Odlomek iz romana Ti pa kar greš, ki izide letos pri založbi Borec)

Marjan
Tomšič

Smešno; ne veš, ali bi se smejal ali jokal. Jutro megleno in zimsko, Helena in njen mož sta prišla včeraj, je bilo tako dogovorjeno. Helenine-mu možu je ime Vanek in je precej plešast, v telo mogočen, v glasu gospodovalen, pravi petelin, se vede, kot da bi bil sam bog, aroganten, nesramen. Je Evo prijel za rit in se sploh obnaša do nje kot njen gospodar. Ti pa moraš to gledati in molčati. Tako je prav, nazadnje si le pri-

šlek, Eva in Vanek pa se poznata že deset let, sta marsikaj že doživela skupaj. Mi je Eva pravila, kako sta se vozila z njegovim delfinom, spolzka cesta, na ovinku ju je zaneslo, sta začela drseti po nasipu, ampak mu je popolnoma zaupala, kajti Vanek je mož in pol, niti za trenutek ni izgubil prisebnosti, mirno in trezno je reagiral. Bi se lahko ubila, pa se nista, kajti Vanek je že tako naredil, da sta nazadnje brez škode pristala na travniku. Kaj se je zgodilo pozneje, kaj se je resnično zgodilo? Se je Eva nagnila k njemu, ga je objela, ali pa se je samo stisnila k njemu, normalno dejanje vsake ženske v takšni situaciji?